

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

лық хабардар болуға қол жеткізуді қамтамасыз етуі керек, өйткені С.Л. Рубинштейннің пікірінше: «сананың пайда болуы өмірден оқшауланумен және қоршаған әлемге және өзіне тікелей рефлексия тәжірибесімен байланысты». Демек, бұл бөлім сұрақтарға жауап беру түрінде қарапайым білімді тексеруге түсе алмайды және болмауы керек. Рефлексия, өзіне сырттан қарау, егер олардың білімін басқа жасөспірімдердің білімімен, бұрын болған идеялармен байланыстыру үшін жағдай жасалса, қамтамасыз етіледі. Сонымен қатар, соңғы кезеңнің маңызды міндеті-оқушының өзі ассимиляция үрдісінде жіберілген қателіктерді анықтау және танымдық мәселені, мәселені және т. б. дұрыс емес шешудің себептерін өз бетінше табу үшін талдау.

Соңғы кезеңде алынған ақпаратты шығармашылық өңдеу, оны талдау және бағалау да жүреді. Жасөспірімдердің ақпаратты өңдеуге дайындығын сипаттайтын мүмкін әдістер: кластерді, кестелерді өңдеу және толықтыру; ақпарат блоктары арасындағы себеп-салдарлық байланыстарды орнату; негізгі сөздерге, негізгі ұғымдарға, дұрыс немесе бұрыс мәлімдемелерге оралуға болады, қойылған сұрақтарға жауаптар: пікірталасты ұйымдастыру, эссе және синквейн сияқты шығармашылық жұмыстар жазу.

Жоғарыда аталған технологияны іске асырудың мысалы ретінде біз жасөспірімдердің шығармашылық ойлауын қалыптастыру кезінде дамыту маңызды болып табылатын мәселені шешу дағдыларын дамытуға бағытталған «Жобалау іс-әрекеті» технологиясын ұсынамыз. Бұл технология отандық білім беру жүйесіне бейімделген.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. З.И. Тюмасева «Словарь-справочник современного общего образования: акмеологические, валеологические и экологические тайны», 2004
2. Г.В. Барышникова «Технология подготовки студентов заочников неязыкового вуза к самостоятельной работе в үрдіссе изучения иностранного языка», 2006
3. А.К. Колеченко «Энциклопедия педагогических технологий», 2008
4. Н.А. Лупанова «Педагогические технологии и управление педагогическими системами», 2003
5. Ж.Делор «Образование: скрытое сокровище» / М., 1996
6. Р.А. Фатхутдинов «Конкурентоспособность: экономика стратегия, управление» / М., 2000
7. «Педагогический энциклопедический словарь» / М., 2002

УДК 373.1.013

**ЖОБАЛАУ ІС-ӘРЕКЕТІ, БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ
ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУ ТҰРАЛЫ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ**

Миятова А.Ж., 2 курс, педагогика және психология, педагогикалық институты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Ташетов А.А., аға оқытушы, Phd докторы, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Бұл мақала бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерінің дамуы туралы мәселені, яғни жобалау іс-әрекеті арқылы оқушылардың теориялық білім мен практикалық дағдыларды қалыптастырып, таңдалған қызмет саласындағы тұлғаның шығармашылық қабілеттерінің ашылуын сипаттайды.

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

Соңғы жылдары білім беру жүйесін реформалау үшін дәстүрлі классикалық-мықты жүйеде де, оның ішінде де инновациялардың алуан түрлілігі ұсынылады. Инновациялық іздеу қазіргі қоғамның сұраныстарынан сөзсіз итермелейді. Мектеп алдына жаңа міндеттер қойылды: оқушыларды өз бетімен білім алуға, алған ақпаратты өндеуге, онымен алмасуға ынталандыратын оқыту ортасын құру. Оқушылардың әр түрлі пәндер бойынша қабілеттерін дамытуға ықпал ететін жағдайлар жасау; оқушылардың шамадан тыс жүктелуін азайту. Бүгінгі мектеп алдында білімді белсенді, шығармашылық қабылдау мәселесі өткір тұр. Оқу үдерісін қызықты ету, мектепте алған білімнің мәнін ашу және оларды өмірде іс жүзінде қолдану қажет.

Бұл тұрғыда оқушылардың жобалық іс-әрекетін үлкен мүмкіндіктер ашады. Жобалық іс-әрекет оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытады, білім беру үдерісінің сапасына оң әсер етеді. Жоба әдісін қолдану, тұлғаның толыққанды дамуына әсер етеді, тұлғаның таным мен шығармашылыққа деген уәждемесін дамытады, оқушылардың танымдық мүмкіндіктері мен шығармашылық белсенділігін кеңейтеді; теориялық білім мен практикалық дағдыларды қалыптастырады, таңдалған қызмет саласындағы тұлғаның шығармашылық қабілеттерін ашады, білімнің, іскерліктің, дағдылардың жоғары деңгейіне жетуге ықпал етеді, бұл өзін-өзі жүзеге асыруға, өзін-өзі анықтауға көмектеседі [1].

«Жоба» сөзі (латын тілінен аударғанда – «Алға тасталған») сөздіктерде «жоспар, ой, мәтін немесе оның жасалуын алдын ала болжайтын сызба» деп түсіндіріледі. Оқу жобасының әдісі-бұл жеке тұлғаға бағытталған технологиялардың, оқушылардың өзіндік қызметін ұйымдастыру тәсілдерінің бірі, оқу жобасының міндеттерін шешуге бағытталған, проблемалық тәсілді, топтық әдістерді, рефлексивті, зерттеу, іздеу және басқа да әдістемелерді біріктіретін. «Мен естідім, мен ұмытып қалдым. Мен көремін, менің есімде. Мен жасаймын, мен түсінемін», – Конфуцийдің бұл сөздерімен оқу жобасының әдісін қысқаша және егжей-тегжейлі сипаттауға болады [2].

Жоба арқылы оқытудың негізгі міндеті – қоршаған орта мұғалімімен бірге балаларды зерттеу. Оқушы үшін оқу жобасы – бұл өз мүмкіндіктерін барынша қолдана отырып, өз бетінше, топта немесе өз бетінше қызықты бірдеңе жасау мүмкіндігі; бұл өзін көрсетуге, өз күшін сынап көруге, өз білімін салуға, пайда келтіруге және көпшілік алдында қол жеткізген нәтижені көрсетуге мүмкіндік беретін қызмет; бұл жұмыстың нәтижесі – проблеманы шешудің табылған тәсілі практикалық сипатқа ие және қызықты әрі ашушылардың өздері үшін маңызды [3].

Жобалық қызмет-бұл әркім өзін көрсете алатын орта. Әрбір жобаның негізінде проблема жатыр. Проблемадан біз қызметті бастай отырып, итермелейміз. Жобапроблемасы оны шешуге бағытталған қызметтің мотивіне негізделеді. Жобалық қызметтің мақсаты мәселені шешу тәсілдерін іздеу болып табылады, ал жобаның міндеті белгілі бір жағдайларда мақсатқа қол жеткізу міндеті ретінде тұжырымдалады. Кіші мектеп жасы жобалық қызметке кірудің бастапқы кезеңі болып табылады. бастауыш сынып оқушыларының жобалық қызметінде келесі кезеңдерді бөліп көрсетуге болады: мотивациялық (мұғалім: жалпы ойлауды мәлімдейді, оң көңіл-күй жасайды; білім алушылар: талқылайды, өз идеяларын ұсынады); жоспарлаушы-дайындық (жобаның тақырыбы мен мақсаты анықталады, міндеттер қалыптасады, іс-әрекет жоспары әзірленеді, нәтиже мен процесті бағалау критерийлері белгіленеді, алдымен мұғалімнің барынша көмегімен, кейінірек оқушылардың дербестігін арттыра отырып, бірлескен іс-әрекет тәсілдері келісіледі); ақпараттық-операциялық (оқушылар: материалды жинайды, әдебиетпен және басқа да көздермен жұмыс істейді, жобаны тікелей орындайды; мұғалім: бақылайды, үйлестіреді, қолдайды, өзі ақпарат көзі болып табылады); рефлексиялық-бағалау (білім алушылар: жобалар ұсынады, ұжымдық талқылауға және жұмыс нә-

**ҚҰЗЫРЕТТІЛІК БІЛІМ: МОДЕЛЬДЕР,
ӘДІСТЕР, ТЕХНОЛОГИЯЛАР
КОМПЕТЕНТНОСТНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ:
МОДЕЛИ, МЕТОДЫ, ТЕХНОЛОГИИ**

тижелері мен үрдісінің мазмұндық бағалауына қатысады, ауызша немесе жазбаша өзін-өзі бағалауды жүзеге асырады, мұғалім ұжымдық бағалау қызметіне қатысушы болады).

Бастауыш мектепте келесі жобалар түрлері тиімді іске асырылуы мүмкін: 1. оқушылар саны бойынша (жеке, жұптық, топтық); 2. басым әдіс бойынша (ойын, зерттеу, шығармашылық және т.б.) бастауыш мектеп жасындағы балаға өз қабілеттерін көрсетуге және дамытуға мүмкіндік беретін шығармашылық жобалар (өлеңдерін жаттау, әндер орындау, қойылымдарға қатысу, газет шығару, фильм түсіру және т.б.); рөлдік, ойын жобалары, жасына сай және кіші мектеп оқушыларына біреудің бейнесін «елестетуге», осындай әлемді тануға, онда өзара қарым-қатынас құруға мүмкіндік береді; алынған ақпаратпен талдау жұмысын болжайтын таныстыру-бағдарлы (ақпараттық); қоршаған ортаға қажетті және пайдалы заттарды дайындаумен аяқталатын, балаға өзінің әлеуметтік маңыздылығын сезінуге мүмкіндік беретін практикалық-бағытталған (қолданбалы); зерттеу іскерліктері мен дағдыларын, зерттеу ойлауын дамытуға бағытталған зерттеу жобалары. 3. пәндік салалар бойынша; 4. Ұзақтығы бойынша (қысқа мерзімді, орта мерзімді, ұзақ мерзімді).

Бастауыш мектептегі жобалық іс-шаралар мұғалімнің немесе ата-ананың тікелей басшылығымен жүзеге асырылатындығын атап өткен жөн. Ал балалар оқу және оқудан тыс іс-шаралар аясында өз идеяларын жүзеге асырады, зерттеулер жүргізеді. Бастауыш мектепте балалар шығармашылыққа ашық: олар саяхат, оқиға күтпеген жағдай туралы армандайды, ақын, суретші болғысы келеді. Сондықтан бұл уақытты жіберіп алмау керек. Шығармашылық тоқырауға жол бермейді. Ол тек динамикада болады-дамиды немесе жоғалады. Кіші мектеп оқушыларын жобалық іс-әрекетке оқыту әр түрлі жалпы білім беру пәндері аясында, сондай-ақ сабақтан тыс уақытта жүзеге асырылуы мүмкін. Бастауыш мектеп жасындағы балалар табиғаты бойынша зерттеушілер болып табылады, олар қызығушылық пен жаңа әсерлерге шөлдейді. Олар іздеу және эксперименттік тапсырмаларды орындауды көздейтін оқу жұмыстарының түрлеріне қатысуға қуанышты.

Сабақтарда және сабақтан тыс уақытта шағын жобаларды орындауға болады. [4]

Жобалау қызметі оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытады, білім беру процесінің сапасына оң әсер етеді. Жоба әдісін қолдану тұлғаның толыққанды дамуына әсер етеді, тұлғаның таным мен шығармашылыққа деген ынтасын дамытады, оқушылардың танымдық мүмкіндіктері мен шығармашылық белсенділігін кеңейтеді; теориялық білім мен практикалық дағдыларды қалыптастырады, таңдалған қызмет саласында тұлғаның шығармашылық қабілеттерін ашады, таңдалған салада білім, білік, дағдылардың жоғары деңгейіне қол жеткізуге ықпал етеді, бұл өзін-өзі жүзеге асыруға, өзін-өзі анықтауға көмектеседі.

«Сіз пішінделген саз құрғап, қатайып кетті, әлемде ештеңе де, ешкім де сізде ұйықтап жатқан музыкантты, ақынды немесе астрономды оята алмайды» – Антуан де Сент-Экзюперидің бұл ауыр сөздері әр мұғалімге бағытталған сияқты. Оқушылар өздерінің дарындарын көрсету үшін ересектер тарапынан білікті басшылық қажет [5].

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Л.Н. Азарова «Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық даралығын қалай дамыту керек», 1998
2. А.В. Бычков «Қазіргі мектепте жобалар әдісі» / М., 2000
3. А.В. Безрукова «Педагогика. Жобалау педагогикасы», 2006
4. Н.В. Матяш, В.Д. Симоненко «Бастауыш сынып оқушыларының жобалық қызметі», 2004
5. Т.Н. Шлинке «Жоба әдісі оқушылардың шығармашылық белсенділігін арттыру шарттарының бірі» / М., 2012